

**Міжнародна науково-
практична конференція**

.....
**International scientific
and practical conference**

30 червня 2025 р.
м. Дніпро, Україна

.....
June 30, 2025
Dnipro, Ukraine

**Розвиток науки та освіти в умовах
трансформаційних процесів**

.....
**Development of science and
education in the context of
transformational processes**

ЗМІСТ

TABLE OF CONTENTS

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

SECTION 1. THEORY AND TEACHING METHODS

Божко Н. В.

Цифровий виклик для професійної

освіти: як змінюється методика навчання. 10

СЕКЦІЯ 2. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ В ОСВІТІ

SECTION 2. INFORMATION TECHNOLOGIES AND INNOVATIVE METHODS IN EDUCATION

Дідур А. В.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій

в процесі формування педагогічної толерантності

майбутніх педагогів професійного навчання. 13

Літовченко Т. А., Черненко А. Г.

Особливості навчання та підготовки фахівців з

неврології в умовах трансформаційних змін освіти. 15

Melnyk, H., Melnyk, V.

A hybrid fuzzy-generative framework for automated assessment

of implicit student competencies using Moodle chat logs. 18

Федонюк М. А., Федонюк В. В.

Застосування методів ІКТ при вирішенні

навчальних завдань екологічного спрямування. 23

СЕКЦІЯ 3. ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

SECTION 3. PRESCHOOL EDUCATION

Карнаухова А. В., Кураченко Ю. М.

Формування діалогічного мовлення дітей старшого

дошкільного віку в іграх за сюжетами художніх творів. 26

Мазур І. А.

Формування патріотичних цінностей у дошкільників через партнерську взаємодію з батьками.	30
---	----

Шайнога Т. С.

Включення елементів сенсорної інтеграції у роботу практичного психолога закладу дошкільної освіти.	34
---	----

СЕКЦІЯ 4. ШКІЛЬНА ОСВІТА

SECTION 4. SCHOOL EDUCATION

Анісімов В. А.

Інституційна ефективність закладу освіти: управлінські аспекти у період змін.	38
--	----

Колісник М. В.

Магія книги: вплив читання на розвиток інтелекту та креативності (з досвіду роботи ОЗ "Хорольська гімназія").	40
--	----

Корчук Т. Я.

Формування здорового способу життя учнів з особливими освітніми потребами.	43
---	----

Толочик І. Л.

Основні принципи харчування дітей молодшого шкільного віку.	46
--	----

СЕКЦІЯ 5. ВИЩА ОСВІТА

SECTION 5. HIGHER EDUCATION

Glushanytsia, N.

National identity in contemporary Ukrainian.	50
--	----

Гривнак Б. Л.

Роль органів студентського самоврядування у захисті прав студентів (на прикладі Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу).	52
--	----

Каук П. В., Крупеня В. І., Каук О. І.

Сучасний стан нормативно-правової бази застосування штучного інтелекту в освіті та медицині в Україні.	56
---	----

Тимчук А. Т.

Графічна грамотність майбутніх педагогів професійної освіти як чинник професійного становлення.	60
--	----

СЕКЦІЯ 6. ОСВІТА ДОРОСЛИХ

.....

SECTION 6. ADULT EDUCATION

Жукова А. Р.

Емпатія як фундаментальна складова гуманістичної
парадигми в методології сучасної педагогічної науки. 63

СЕКЦІЯ 7. СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

.....

SECTION 7. SOCIAL AND HUMANITARIAN SCIENCES

Заводна Л. М., Мазурок М. В., Полицяк Н. І.

Військові фемінітиви: мовна реальність сучасної України. 68

Каменщук Т. Д.

Державна підтримка осіб з особливими освітніми потребами
в умовах воєнного часу: на прикладі Вінниччини. 72

Луцак М. І.

Розвиток науки та освіти в умовах трансформаційних процесів. 75

Ніколайчук К. В.

Вплив психотравматичних ситуацій на мовленнєвий
розвиток дітей в умовах сучасної України. 79

Семигіна Т.

Соціальна робота в Україні: професія у вирі війни та змін. 82

СЕКЦІЯ 8. ЕКОНОМІКА ТА ТЕХНОЛОГІЇ

.....

SECTION 8. ECONOMICS AND TECHNOLOGY

Доценко Д. В.

Механізми управління розвитком
підприємства на засадах маркетингу. 87

Кулиняк І. Я.

Контент-аналіз як інструмент дослідження
туристичної спеціалізації країни. 91

Савош Г. П., Пихтін М. О.

Особливості економічної культури
підприємств в Україні в сучасних умовах. 95

Сторожук А. В., Хлебінська О. І.

Впровадження ISO 9001:2015 в українських
стартапах: виклики та ефективність. 99

Khmelyarchyk, M., Pavlyshyn, A.

Access to finance and investment potential of Ukrainian
enterprises in international comparisons: a cluster analysis. 102

Шестак Я. І., Завгородня Є. О., Харченко О. А.

Інформаційні технології економічної
діагностики торгівельних підприємств. 104

СЕКЦІЯ 9. ІНОЗЕМНІ МОВИ

.....

SECTION 9. FOREIGN LANGUAGES

Monastyrova, L.

Writing tasks as a tool to teach speaking. 111

СЕКЦІЯ 3. ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

SECTION 3. PRESCHOOL EDUCATION

Карнаухова А. В.,

УДК 373.2.016:[808.1:81'23]:793.7

канд. пед. наук, доцент,

доцент кафедри дошкільної освіти,

Київський столичний університет

імені Бориса Грінченка, м. Київ

Кураченко Ю. М.,

вихователь,

Центр розвитку дитини

"Сонечко", м. Малин

ФОРМУВАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІГРАХ ЗА СЮЖЕТАМИ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

Дошкільний вік – важливий етап у становленні та розвитку особистості. Цей період характеризується пізнанням дитини навколишнього світу, оволодінням багатства рідної мови, вмінням комунікувати з людьми, діяти спільно, пізнавати нове, по-своєму бачити і розуміти.

У Державному стандарті дошкільної освіти виокремлено освітній напрям "Мовлення дитини", яка передбачає засвоєння дитиною культури мовлення та спілкування, а саме: формування у дітей мовленнєвої, комунікативної та художньо-мовленнєвої компетентностей. Вони полягають у взаємодії з однолітками і дорослими, здатності спілкуватися з іншими людьми, розуміти їхні потреби та бажання, а також висловлювати свої власні, вміти знаходити спільну мову з іншими, навіть якщо вони мають різні інтереси, висловлювати свою думку та переконувати інших, а також сприймати та розуміти, виражати свої емоції та враження щодо художніх творів [4, с. 22].

Загальновідомо, що ігрова діяльність для дітей дошкільного віку є провідною. Вважаємо, що саме в мовленнєво-ігровій діяльності відбувається розвиток і вдосконалення мовлення за допомогою творчих ігор та ігор за правилами. Саме тому педагогам і батькам необхідно усвідомити, що розвиток мовлення дитини відбувається не лише через наслідування мовлення дорослих, а й завдяки активному мовленнєвому вправлянню, практиці, накопиченні власного досвіду відповідного реагування та використання мовлення в життєвих

ситуаціях, різних подій. Тобто, маємо забезпечити дитині старшого дошкільного віку можливості для вище зазначеної діяльності повсякчас, цьому сприятиме діалоговий формат міжособистісної взаємодії з педагогом і однолітками [1, с. 8].

Ми вважаємо, що проблема вивчення формування діалогічного мовлення дітей старшого дошкільного віку є на часі, оскільки широке поширення діджиталізації в сім'ї та закладах дошкільної освіти обмежує безпосереднє спілкування, внаслідок чого збагачується пізнавальна сфера до гаджетів, але гальмується активна мовленнєва сфера. На нашу думку, ця проблема вимагає вирішення інтегрованого, інноваційного підходу, що потребує розроблення системи ігор для роботи з художніми творами та формування діалогічного мовлення дітей старшого дошкільного віку.

Проблема формування діалогічного мовлення знаходить своє практичне втілення у низці досліджень: лінгвістів і лінгводидактів щодо методики розвитку мовлення дошкільників (Н. Гавриш, А. Богуш, Н. Луцан); діалогічна взаємодія як умова розвитку комунікативної компетентності (Н. Голота, А. Карнаухова); проблема розвитку мови та мовлення (С. Русова, К. Ушинський, В. Сухомлинський); різні види діяльності і теорії мовленнєвої діяльності (Т. Піроженко); вплив гри на розвиток мовлення дітей (Н. Водолага, Н. Луцан, В. Любашина) та ін.

Однією з невід'ємних складових в дошкільному віці є формування одного з видів зв'язного мовлення – діалогічного мовлення, яке має важливе значення для інтелектуального розвитку, формування особистісних якостей, як ініціативність, доброзичливість, креативність. Діалог – це природний спосіб спілкування та розвитку, він допомагає нам ділитися думками, пізнавати нове, розуміти інших та формувати власну думку. У розвинених формах діалог є більш складним, ніж просто розмова в повсякденних ситуаціях. Він вимагає від учасників уважності, критичного мислення та здатності аргументувати свою точку зору.

Суб'єкт-суб'єктна діалогова взаємодія є не лише способом спілкування, але й засобом пізнання світу дитиною і розумінням дорослими пізнавальних запитів, вражень, уявлень, що забезпечує дитині можливість виступати соціально активним учасником взаємодії з іншими людьми в подальшому [2, с. 75].

Кожен діалог складається з діалогічних єдностей – сукупності реплік. Це може бути вираженням думок та їх сприйняття, реакції на них, що знаходять відображення у структурі цього акту мовлення.

У педагогічному словнику окреслено дефініцію поняття "діалог" (від грецького *dialogos* – розмова, бесіда):

1) В художній літературі: є розмовою між двома або кількома особами в художньому творі, в театральних виставах.

2) У педагогіці: є формою уникнення різних конфліктних ситуацій шляхом обміну думками та узгодження спільної позиції [3, с. 340].

В педагогічній теорії та практиці польського педагога та лікаря Я. Корчака, серед його ідей дитиноцентризму (особистісно-орієнтована модель взаємодії дитини та дорослого), важливе місце відведено діалогу. Поняття "діалог" визначено основою комунікації та провідним методом дослідження, ціннісно-сисловою рівністю дорослого та дитини. Я. Корчак вважав, що правда має діалогічну природу, вона не може з'явитися в голові однієї людини, а лише в процесі виховання, діалогічної взаємодії [5, с. 53].

Аналіз наукових досліджень свідчить про те, що головною властивістю діалогу під час виховання дітей дошкільного віку є: заклик до партнерської взаємодії, до співучасті, до взаєморозуміння, до спільного пошуку рішень, спільної діяльності. Таким чином, комунікація забезпечує і самостійну творчу активність особистості й особистісний розвиток індивіда загалом.

Отже, діалог – це взаємодія, розмова двох осіб, яка складається із реплік: запитань і відповідей. Зміст діалогу доповнюється невербальними засобами виразності: мімікою, жестами, а також інтонацією та ситуацією в якій перебувають співрозмовники.

Поняття "діалогічне мовлення" ми маємо розглядати в контексті поняття комунікація, яке містить не лише мовленнєвий, а й психологічний, соціально-культурний аспекти. Комунікація як діяльність потребує розвитку компетентностей, творчих мовленнєвих вмінь.

У дітей старшого дошкільного віку мовлення стає засобом спілкування, воно є розгорнутим. Найбільш сприятливою для розвитку комунікації є ситуація, в якій партнерові по грі або дорослому потрібно щось роз'яснити, переконати. Відповідно особистісно-орієнтованого підходу, розвиток діалогічного мовлення в дошкільному віці відбувається за умови включення супроводу активного мовленнєвого середовища паралельно в декількох системах: "дитина – дитина", "дитина – дорослий", "дитина – однолітки".

Спілкування дитини з дорослим є першоджерелом формування мовлення, основною і важливою умовою формування психологічних якостей і здібностей дитини: мовлення, мислення, пам'яті, емоційної сфери, уяви. Від якості і частоти спілкування залежить рівень сформованості особистості.

Але, не менш важливим фактором розвитку мовлення є спілкування і однолітків, де діти засвоюють соціальний досвід, вибудовують відносини за певними правилами.

Діалогічне мовлення – це процес безпосередньої взаємодії двох або більше учасників спілкування, яке визначається висловлюваннями і репліками, взаємними зауваженнями, враженнями та побажаннями.

Діалогічне мовлення характеризується такими особливостями:

- *Ситуативність*. Діалогічне мовлення тісно пов'язане з конкретною ситуацією, у якій воно відбувається. Часто суть діалогу можна зрозуміти лише враховуючи ситуацію в якій він відбувається;

- *Емоційна забарвленість*. Діалогічне мовлення часто емоційно забарвлене. У діалозі співрозмовники висловлюють свої думки, почуття та емоції, адже діалог містить фрази "Словника емоцій": здивування, захоплення, незадоволення та інше;

- *Спонтанність*. Діалогічне мовлення є спонтанним, тобто не може бути заздалегідь сплановано. У процесі діалогу співрозмовники реагують один на одного, відгукуються на репліки один одного.

Виходячи із зазначених особливостей діалогічного мовлення, варто розвивати у дітей старшого дошкільного віку вміння з ініціативою розпочати діалог, вчасно реагувати на репліки та зацікавити співрозмовника до продовження розмови.

Виходячи з вищевикладеного, для формування діалогічного мовлення дітей необхідно зробити акцент не на накопичення знань, умінь та навичок, а на їх застосування в життєдіяльності, на розкриття та вдосконалення можливостей та здібностей, що дозволяє впевнено налагоджувати соціальні відносини.

Список використаних джерел

1. Гавриш Н. В. Мовлення дитини. Впроваджуємо о Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). *Дошкільне виховання*. 2021. № 3. С. 8. URL: <http://surl.li/dqzuj> (дата звернення: 05.06.2025).
2. Голота Н. М., Карнаухова А. В. Діалогічна взаємодія в освітньому процесі закладу дошкільної освіти як умова ефективного розвитку комунікативної компетентності дітей дошкільного віку. *International Science Journal of Education & Linguistics* 1(3). 2022. С. 70-79. URL: <http://surl.li/lywsj>.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 365 с. URL: <http://surl.li/vagr> (дата звернення: 22.06.2025).
4. Державний стандарт дошкільної освіти (нова редакція 2021). URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/867852> (дата звернення: 15.06.2025).
5. Мисько В. Діалог з дитиною як складова педагогіки дитиноцентризму Януша Корчака. *Pedagogika.Współczesne tendencje w nauce i edukacji : Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo Praktycznej*. Kraków, "Diamond trading tour", 2016. С. 51–57. URL: <http://surl.li/nfrdu> (дата звернення: 22.06.2025).